

Nr 165.

Av herr **Ericson** i Boxholm, *om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förändrad användning av häradsallmännings avkastning.*

I åtskilliga län inom vårt land finnas ännu s. k. häradsallmänningar. Huru de uppstått och huru de kommit att bli tilldelade olika härader, har man knappast någon aning om. Ehuru det uppgives, att dessa allmänningar skola vara en »häradets samfällda egendom», kan det synbarligen ganska tidigt spåras tendenser att få denna egendom privilegierad. Oordningar i skötseln och tvister om avkastningen spåras tillbaka till 1600-talet. Först på 1700-talet blev det närmare bestämt, huru med avkastningen skulle förfaras. Genom en skogsordning bestämdes, att det utsynade virket skulle i främsta rummet användas till boställen, allmänna broar och byggnader inom häradet.

År 1824 avgav kammarkollegium en resolution, vari det förklarades, att allmänningarna vore häradet tillhöriga, men att de efter skeende ansökan för varje särskild allmänning till intressenternas egen disposition gemensamt eller delning socknar eller enskilda hemmansägare emellan, som däri ansåges äga del, upplätes. Som synes, skulle häradets allmänna behov i första hand tillgodoses, innan intressenterna erhöilo någon tilldelning. Genom kungl. förordningar av åren 1866 och 1894 tillerkändes delägarna i häradsallmänningar rätt att, sedan förvaltningsomkostnader för allmänning bestritts, mellan sig dela återstående delen av behållningen.

Ifrån att avkastningen från häradsallmänning sålunda tidigare i första hand begagnades till häradets och dess befolknings gemensamma nytta i fråga om byggnader o. d., kom denna fördel att genom dessa förordningar borttagas. Genom allmogens enträgna anhållan fingo sålunda de, som hade odelade hemman eller i mantal satt jord, oinskränkt rätt till avkastning av häradsallmänning, vilka bestämmelser ännu i dag finnas kvar. Samtidigt som dessa privilegier tillerkändes hemmanen,

förflyttades, genom nya lagar och förordningar, en väsentlig del av skattebördorna från dessa hemman över på samhällets alla inkomsttagare, vilka sålunda nu gemensamt ha skyldighet att underhålla såväl brobyggnader som publika byggnader utan att dock ha gemensam del i den egendom, som ursprungligen varit avsedd att tagas i bruk för allas gemensamma bästa.

Då man erinrar sig Gustaf I:s ord, att »allmänningarna höra Gud, Konungen och Sveriges rike till», måste man beteckna dessa bestämmelser, om rätt för ett fåtal och tillika innehavare av i mantal satt jord inom ett härad att få all avkastning av en ursprungligen gemensam egendom, under det övriga skattskyldige få ingenting, som synnerligen orättvisa. Visserligen ha ju hemmanen tidigare varit betungade med särskilda grundskatter samt rustning och rotehållning, men genom senare årens författningar ha dessa särskilda skattetungor bortfallit, och då jordbruken eller hemmanen fått så betydande lindring i sina skyldigheter, vilka lagts på den övriga befolkningen, är det icke för mycket begärt, att avkastningen av allmänningarna hädanefter kommer samtliga skattskyldige till godo.

Lämpligen borde avkastningen av allmänning kommunvis fonderas för att efter fastställda bestämmelser tagas i anspråk för kommunala allmännyttiga ändamål.

På grund av det anförda får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning huru och på vad sätt en förändring i fråga om avkastningen från s. k. häradsallmänningar kan ske, för att den må kunna till det allmännas nytta användas, samt till riksdagen framställa de förslag, som utredningen kan påkalla.

Stockholm den 28 januari 1922.

F. O. Ericson,
Boxholm.

I motionens syfte instämna:

Conrad Jonsson,
Eskilstuna.

Erik Fast.

Karl Ward.